

ur Kalla det vad fan du vill

MARJANEH BAKHTIARI

Shervin bor i Malmö tillsammans med sina föräldrar Panthea och Amir och storasystern Bahar. I familjen är Shervin den som gör minst väsen av sig, "en nöjd och lugn pojke som var avslappnad för det mesta". Kanske är det därför alla blir så chockade när Shervin en dag bestämmer sig för att förändra sitt utseende – alla utom hans homeboys Soroush och Cezar, förstås.

Förutom med Soroush umgicks Shervin mycket med Cezar. Men han kände många andra. Sådana som man träffar på stan, skakar hand med, kör armbågen i bröstskorgen på och ger en lätt knytnäve i ryggen och sedan avlägsnar sig snabbt som fan ifrån så ingen tror man är böj. Men Soroush och Cezar var hans riktiga vänner. Hans polare. Hans homeboys. Dom kände honom bäst. Och viktigast av allt: dom accepterade honom. Det var skönt. Inget tjat om att han kom från en *bra* familj. Att han skulle studera hårt för att få en bra framtid. Inga sjuka frågor om islam. Inga onödiga kommentarer från folk som trodde dom visste; "Är det inte så att...", "Jag har hört att...", "... för så gör man väl hos er?"

Nej, inget sådant. Inte ens: "Känner du dig svensk?" Nej, bara skön och okritisk acceptans. Den bästa och ljuvligaste sorten.

För till skillnad från en massa bullshit han hade hört, att hemma skulle vara där man befann sig och sån shit, vilket alltså kunde vara var som helst, kände Shervin att hemma för honom var där han kände sig välkommen. Inte tolererad, inte integrerad eller assimilerad eller i en multikulturell/multikriminell miljö, utan helt enkelt

där han välkomnades. Hans hem var inte i hans eget hjärta utan där han fick en plats i andra människors hjärtan. Fast själv skulle han aldrig formulera sig så. Han var ju inte böj eller så.

Shervin hade varit nöjd med sitt liv och hade inga problem med sin omgivning. Fram till högstadiet hade det mesta rullat på som det skulle. Skolan var inga större problem. Han var smart. En bra kille som föräldrarna var stolta över. Inte ens det faktum att han var omskuren hade lett till några problem. Kanske för att dom var flera i klassen som var det. Kanske för att i hans värld så var inte det något problem, och då blev det inte det i den här världen heller.

Han var lite som tjuren Ferdinand, opåverkad av omgivningen. Men så var det ju det här med hans hårfärg, snabba skäggväxt, religion, kultur och något som folk kallade etniskt ursprung. Sådant som andra inte kunde släppa. Det gick dom inte obemärkt förbi. Det hade bestämts att det etniska ursprunget skulle vara för Shervin vad ränderna var för zebran.

När sådana som Shervin ibland förekom på nyheterna presenterades dom som "svensk medborgare *med utländsk bakgrund*". På samma sätt som när vi säger något obehagligt och skyndar oss att tillägga: *nej jag baraskämta*.

Shervin var gröten som omgivningen tassade på på tå kring. Dom vågade sig inte nära, inte för att han var het, utan tvärtom. Han var så lugn och sval, nästan som dom. Ibland råkade dom till och med glömma att han inte var som dom. Så dom tassade runt honom och visste inte vad dom skulle göra av sin nyfikenhet. En snabb blick åt hans håll övertygade om att han inte självmant skulle göra något åt saken. Det fanns ingen hjälp att hämta därifrån.

Även om Shervin var svenskare än sina föräldrar, den första generationen, så var han ändå inte riktigt... Alltså, det var fortfarande något *etniskt* över honom. Och av den enkla anledningen krävdes det av Shervin att han skulle ha en identitet med rötter djupt förankrade i hans egen "*kultur*". Att samma sak inte krävdes av dom egna barnen, vad hade det med saken att göra? Här var det viktigt att koncentrera sig på den andre.

Samtidigt förväntades han spela en annan roll. Rollen som den vilsne, den kluvne. Varken härifrån eller därifrån. Eller både och.

Och varken eller. Det var viktigt för dom att han funderade över dessa saker och sin tillhörighet. Att han var den ende som dittills inte undrat vem han var, ja det skulle justeras. Det fanns många skickliga människor som skulle lära honom lojalitetsleken. En fråga: *Var kommer du ifrån?* Bakom honom står en annan med fråga numero dos: *Känner du dig svensk?* Det gäller för dig att ta ställning. Vems sida står du på? Så får du ett frågeformulär. Ett nationellt prov:

INNAN X VAR HÄRIFRÅN (Y), VAR X:S FAMILJ DÄRIFRÅN (Z).
VARIFRÅN KOMMER DÅ X?

Det är bara att fylla i så folk kan andas ut.

Vi lever i ett land fullproppat av hjälpsamma och välmenande människor. Många var villiga att hjälpa Shervin på traven tills han hittade den av dom förväntade identiteten. Även om han inte var född här kunde han få komma härifrån, men skulle ändå inte glömma sin kultur *därifrån*. Andra menade att han mätte bäst av att åka tillbaka *dit* till sin geografiskt mer naturliga miljö. Fast nu när han ändå var här var dom tvungna att göra något för att lättare kunna förstå honom. Man behövde förklaringar till varför han var så aggressiv och hade ett så destruktivt beteende. *Va fan rånade han deras barn och gamla för?*

Så alla kavlade dom upp sina armar och började skulptera sådana som Shervin till något som skulle kallas en andra generationens invandrare. Ja, det var väl ett passande namn, tyckte alla dessa människor som var så måna om Shervin medan dom tvättade sina händer.

Men fortfarande var inte samtliga överens. Dom hade sina respektive metoder för hur dessa andra generationens invandrare, när dom väl var skapade, skulle tolkas och hur man skulle förhålla sig till dom.

Medlidande, sympati och förståelse (dom godas metod, med utgångspunkt i att *det beror på deras kultur*).

Förakt, påståenden och anklagelser (dom ondas metod, med utgångspunkt i att *det beror på deras kultur*).

Bisarra kommentarer med ett välkänt intro: *Jag är inte rasist men...* (dom fegas metod med en blandning av dom tidigare nämnda gruppernas åsikter).

Gemensamt för alla grupper var att dom tänkte överösa Shervin med frågor och förklaringar tills han själv tog sig i kragen och efterfrågade utbudet som dom erbjöd honom. Han måste ju vara något. *Alla* har en identitet. En del behöver bara lite hjälp att finna sin.

Så när Shervin började högstadiet, då nyfikenheten knappt hade något hår kvar på skallen, började det självklara ändra form. Från själv till klara till färdiga till *gå!* Pang. Puff, så var det borta. Baraså-där. Och kvar blev han, lille Shervin, som egentligen inte ville göra annat än att sitta och lukta på blommorna.

Han som skulle kunna Koranen utantill, för han var väl muslim? Killen som skulle känna till allt om olika högtider dom firade, för man kan väl inte fira en högtid bara för att man alltid gjort det? Mycket av det Shervin kunde tänkas göra, och nästan tvingades göra i framtiden, skulle i rapporter och avhandlingar förklaras som ett inre behov av stabilitet och en stark längtan efter grupptillhörighet.

I vilket fall som helst hade skottet avfyrats och jakten på hans identitet och rötter hade påbörjats åt honom. Om han inte skyndades sig skulle han hamna rejält efter.

Shervin var den i familjen som hade anlänt till den nya och moderna världen med lättast huvud. Han hade bara varit två år. Men han såg inte mindre etnisk ut för det. Så i högstadiet blonderade han håret. Eller ja, det blev mer orange, men ändå. Det var liksom för att bevisa. Bevisa att det liksom, alltså, det man typ ser inte behöver vara det man liksom tror man ser. Alltså så. Ja, så var det. Det var alltså det som skulle bevisas.

Och man kan väl säga att han på sätt och vis lyckades. Typ. Han fick i alla fall många frågor. "Hur färgar man svart hår?"

"Du fick väl bleka de först?"

"Fattar du sån ful utväxt du kommer få sen?"

Och så fanns det andra frågor. "Är det peruk? Jag hoppas för din skull att det är peruk. Säg att det är en peruk."

"Du har möjlighet att bli precis vad som helst i det här landet och du väljer att... *VAD HAR DU GJORT?*" Föräldrarna var besvikna. Hade Bahar gjort något sådant, om hon hade färgat håret eller sminkat sig för mycket, skulle dom kanske kunna... Men inte lille Shervin. Vad hade han gjort?

Han hade sårat sina föräldrar. Dom som hade gett honom en bra uppväxt. En trygg hemmiljö.

En ännu viktigare fråga för Panthea och Amir tycktes vara: Vad hade dom gjort fel? Vad mer kunde dom göra? Hade dom inte alltid ställt upp? Vad krävdes mer av dom? Hur kunde man misslyckas med ett så mjukt och fint barn som Shervin? Var det den där pubertetsgrejen igen? Varför drabbades inte tonåringar i Iran av det?? efter? efter? efter? dök upp i deras huvuden.

Och Shervin blev straffad. Ingen i familjen tittade längre direkt på honom. Dom pratade med honom, men tittade på tavlan som hängde på väggen bakom honom. Amir och Panthea kunde inte se honom utan att en rad betungande frågor dök upp. Bahar kunde inte titta på honom för hon fick tårar i ögonen. Han liknade ju för fan killen i Eurythmics. Så ful hade han blivit och hon kunde inte hålla sig för skratt. Och hon skrattade tills tårarna började rinna och Shervin blev en luddig orange röra. Han blev den familjemedlem som stod ut mest och som ingen stod ut med.

Hans *budskap* hade inte gått fram. Ingen hade fattat att det typ var meningen att folk liksom skulle se honom och inte den som dom kanske liksom trodde han var. Alltså så.

Men han fick stöd från ett håll. Soroush och Cezar hade ända från början tyckt att det varit en grym idé. Det var coolt att han ville ta ställning för, ja... *det*. Dom hade följt med och köpt färgen, läst instruktionerna, och ställt sig med plasthandskar och tittat ganska nöjt på hans huvud som dom kletat ner med en massa kemikalier. Och dom stirrade på hans huvud tills dom blev helt yra. Efter tjugo minuter hade det fortfarande inte hänt något med

Shervins hår. Ingen som helst förändring. Inget, nada, hichi. Kompisarna låg i soffan, höga på färg och tittade på tv:

You wanna fuck with me? Okay. You wanna play rough? Okay. Say hello to my little friend.

"Den scenen e överbra!"

Men Shervin kunde inte för 297:e gången njuta av scenen. Han tittade inte ens på skärmen. Han var helt borta i sina egna tankar. Allt han ville och kunde tänka på var att tvätta bort smeten från huvudet. Det hade börjat klia och svida.

Det var rena domedagen på hans huvud. Till slut hade det gått så långt att ansiktet blivit blekt, ögonen och öronen röda och smeten i huvudet blå.

"Hur lång tid har de gått?"

Shervin tittade på Cezar som tittade på Soroush som tittade på sin klocka.

"Den e nästan tio i nu. När börja vi?"

"Runt kvart över va de nog."

"Jag måste tvätta bort skiten nu. Fan, de brinner i huvet."

"Va inte sån mes. Du e fortfarande svartskalle. Vänta tio minuter till."

"Käften på daj, du hade inte klarat fem."

Jävla kukhuvud, tänkte dom om varandra medan Soroush tittade på omslaget. Där stod det att en halvtimme skulle räcka.

"Ja, en svensk halvtimme. I blattetid blir de typ minst en timme." Cezar njöt. Det var roligt att se vad en liten flaska från ett litet paket med en söt tjej på framsidan gjorde med Shervin.

Samtala om texten

1. Vad betyder Soroush och Cezar för Shervin?
2. Det finns många människor som vill hjälpa Shervin. Vad är det de vill hjälpa honom med? Hur ser hjälpen ut?
3. Varför färgar Shervin håret? Vilka reaktioner väcker det hos omgivningen?

4. Det är omgivningen som på olika sätt "skapar" en andra generationens invandrare, enligt utdraget. Förklara hur det hänger ihop. Vad tänker du om resonemanget?
5. Vill Shervin passa in eller sticka ut?

Diskutera

Shervin påtvingas en identitet på grund av sitt utseende. Säkert kan många känna igen sig i att bli värderad på grund av sin klädstil, frisyr eller hudfärg. Faktum är att vi blir bedömda hela tiden av människor som vi möter, på samma sätt som vi själva bedömer andra. Det sägs att det tar tre sekunder för en person att skapa sig en bild av en annan person. Varför lägger vi sådan stor vikt vid utseendet, tror du? Vad kan vi göra för att skaka av oss de förutbestämda uppfattningar som vi alla bär på?

Skriv

Sorouch och Cezar är Shervins homeboys. Det är med dem han känner sig trygg. Med vem eller vilka känner du dig trygg? Vilka är dina homeboys eller homegirls? Hur påverkas du av dem och hur påverkar de dig? Berätta i en text om de relationer som betyder mest i ditt liv och varför de är så betydelsefulla för dig.

Marjaneh Bakhtiari (f. 1980) debuterade som författare med romanen *Kalla det vad fan du vill*. I en presentation av sig själv på förlagets webbplats skriver hon: "Jag har också förstått att jag ofta först är invandrare, sen muslim, sen tjej och sen den jag är. Många blir oroliga om jag inte snabbt placerar mig själv i ett av deras fack. Det känns bäst att veta, har man sagt mig. Men varför? Därför!"